

IRAK İLE İŞ YAPAN FİRMALAR İLE DEĞERLENDİRME TOPLANTISI

(14 Aralık 2015/ The Marmara Otel, Taksim – İstanbul)

Türkiye – Irak İş Konseyi tarafından, 14 Aralık 2015 tarihinde Taksim The Marmara Otel’de Irak ile İş Yapan Firmaların Katılımlarıyla bir Değerlendirme Toplantısı gerçekleştirilmiştir. Farklı sektörlerden yaklaşık 100 firmanın katılımlarıyla düzenlenen söz konusu toplantıda katılımcılar sorunlarını ve çözüm önerilerini; DEİK Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Cihad Vardan, T.C. Ekonomi Bakanlığı Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Çağrı Köseyener, T.C. Ekonomi Bakanlığı Anlaşmalar Genel Müdürlüğü Ortadoğu Ülkeleri Daire Başkanı Bilgehan Ramazan Caner, T.C. Bağdat Ticaret Müşavirimiz Hasan Kocasoy, T.C. Ekonomi Bakanlığı Anlaşmalar Genel Müdürlüğü Dış Ticaret Uzman Yardımcısı Hasan Enes Maboçoğlu, T.C. Dışişleri Bakanlığı Genel ve İkili Ekonomik İşler Genel Müdür Yardımcısı Cengiz Kamil Fırat ve T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü Transit Dairesi Başkanı Burak Serkan Yaşar’dan oluşan heyete iletmiştir.

Toplantıda dile getirilen sorunlar;

- Son yıllarda Kuzey Irak bankalarından ödeme alınamıyor. Kürt hükümetinden verilen çeklerin banka’da karşılığı yok veya bankalarda ödeme emri yok. Bankalar herhangi bir açıklama yapmıyorlar.
- Irak bankalarından yüklü miktarda para transferi yapılamıyor.
- Türk menşeli ürünler Belediye ihalelerine alınmıyor.
- Irak’ta iş yapan bankaların kanun gereği 2016 itibari ile sermaye arttırımı uygulamaları gerektiğini, buna göre her şube için 2016 başında 7 milyon dolar, 2016 Haziran ayında 25 milyon dolar, 2016 sene sonunda 50 milyon dolar sermaye koymaları gerekiyor.
- İnşaat firmaları son zamanlarda hakediş alamıyor, 3 ay önce zaten gecikmiş olan hakedişlerin sadece % 10’luk bir kısmı ödendi.
- İnşaat firmaları hakediş alamamalarına rağmen güvenlik nedeniyle hareketsiz hale geçen şantiyelerindeki mal ve mobilizasyonlarını korumak ve herşey dahil sigortaları için yüklü miktarlarda para ödüyorlar bunun için iş durdurma talebinde bulunsalar da teminat mektuplarını alamıyorlar.
- Türkiye ve Irak Merkezi Yönetimi arasındaki siyasi gerilim Irak’ta iş yapan firmaları olumsuz etkiliyor.
- Irak’ta iş yapan diğer yabancı firmalar eximbankları tarafından finanse ediliyor veya siyasi kanalların açık olması sebebiyle geç de olsa ödeme alabiliyorlar.
- Kuzey Irak hükümetinin uygunluk sertifikasından sonra yükleme sertifikası adında getirdikleri kriterler ihracatı zorlaştırıyor.
- Türk bankaları yüzünden akreditif problemi yaşanıyor, akreditiflere unconfirmation basis yazan Türk bankaları sebebiyle Irak bankaları Türk iş adamlarına güvenmiyor.
- Dile getirilen bu problemler neticesinde Kuzey Irak ile Merkezi Irak’ta yaşanan problemlerin birbirinden farklılık gösteriyor;

Kuzey Irak’ta yaşanan en ciddi sorunların siyasi veya güvenlik kökenli değil ekonomik olduğu, bu bölgede sadece Türklerin değil diğer firmaların da ödeme almakta zorlandığı, problemlerin temelde merkezi hükümetin yaşadığı ciddi ekonomik krizden meydana geldiği saptanmıştır.

Ancak merkezi Irak 'ta yaşanan sıkıntıların politika ve güvenlik ekseninde yer aldığı, Bağdat Hükümetinin Türkiye'ye ve Türklere karşı tavırlı olduğu ödeme problemlerinin bundan kaynaklandığı, oysa diğer firmaların geç de olsa tahsilat yapabildiğinin üzerinde durulmuş, Şii milis grupların tehditlerinin de ciddi bir sorun olduğu belirtilmiştir.

Irak'ta yaşanan problemler ile ilgili firmalarımızın dile getirdiği çözüm önerileri ise;

- Irak'ta iş yapan yabancı firmaların devlet kredisi ve eximbanklar tarafından finanse edildikleri gibi Türk tarafının da firmalara finansal destek vermesi.
- Irak'tan tasfiye isteyen şirketleri devlet desteklemeli, teminat mektupları ve sigortalar durdurulmalı ki Türk firmalarının Irak'ta eli güçlensin, Devlet Türk firmalarının arkasında olmazsa Türk firmaları ciddi zararlarla karşı karşıya kalacak.
- Ödemeler noktasında Eximbank devreye girerse Ceyhan'dan akan petrol gelirleri kullanılarak problemlere çözüm bulunabilir.
- TPIC ile 2000'li yıllarda Irak petrolünün ihracının üstlenilmesi yöntemiyle ödeme krizi nasıl çözüldüyse yine ekstra gelir oluşturma konseptiyle bir çözüm bulunabilir.

Bu sorun ve çözüm önerilerinin not alındığını ve Bakanlıklar tarafından değerlendirileceğini belirten yetkililerin değerlendirmeleri ise özetle şu şekilde olmuştur;

T.C. Dışişleri Bakanlığı Genel ve İkili Ekonomik İşler Genel Müdür Yardımcısı Cengiz Kamil Fırat hakediş ve finans problemlerinin Dışişleri Bakanlığının da gündeminde önemli bir yeri olduğunu ve Türk firmalarının serzenişlerinden haberdar olduklarını, bununla ilgili çözüm bulma çalışmalarının aralıksız devam ettiğini belirtti.

Irak'ın üçte biri DAESH işgali altında olan bir ülke olduğunu ve Irak'ta 3.2 milyon yerinden edilmiş insan bulunduğunu, burada muhataplarının normal şartları olan bir ülke olmadığını belirtti. Irak Hükümeti'nin bütçesini öncelikli olarak sağlık ile elektriğe ayırdığını, bununla beraber tamamlanmak üzere olanlar hariç bütün projelerin durdurulması kararı aldığını ve diplomatik temsilciliklerinde de küçülme olduğunu, müşavirliklerini kapattığını söyledi.

Başkonsolosların, ticaret müşavirlerinin ve elçilerin her gün Irak'ta her düzeyde girişimlerde bulunduğunu, geçtiğimiz ay yüksek düzeyde girişimlerde bulunmak adına 40 firma ile bir iş forumu gerçekleştirdiklerini, yakın zamanda bir Yüksek Düzeyli Stratejik Konsey düzenleme niyetinde olduklarını ve Sayın Başbakanımızın en kısa zamanda bakanlar ile Irak'a gidip sorunları ele alacağını söyledi.

Bankaların sermaye arttırımı hususunda Büyükelçi ve Müşavirlik düzeyinde girişimlerde bulduklarını bu çerçevede yapılan görüşler neticesinde 70 milyon dolar olarak planlanan sermaye arttırımının 50 milyon dolara kadar düşürüldüğünü ve vadeli hale getirildiğini belirtti. Sayın Fırat, bu konuda da girişimlere devam edeceklerini söyledi.

Cengiz Kamil Fırat aynı zamanda firmaların, alacaklar, hakedişler ve diğer problemleri kısaca Dışişleri Bakanlığına iletmelerini, bu problemlerin Dışişleri Bakanı'nın konuşma notlarına dahil edildiğini ve ikili görüşmelerde kullanıldığını, bu noktada firmaların önerilerine ihtiyaçları olduğuna değindi.

Özellikle Merkezi Irak yönetiminin etkili olduğu bölgelerde güvenlik sorunları olduğunu söyleyen Cengiz Kamil Fırat, Irak'ta her şeyin bir anda vuku bulduğunu bu sebeple güvenlik uyarılarının erkenden yapılmasının çok zor olduğunu belirtirken imkanı olanların bölgeden çıkmasını ve yeni bir duruma kadar gidilmemesi gerektiğinin de üzerinde durdu.

Yapılan değerlendirmeler ile ilgili T.C. Ekonomi Bakanlığı Anlaşmalar Genel Müdürlüğü Ortadoğu Ülkeleri Daire Başkanı Bilgehan Ramazan Caner'de sevk öncesi gözetleme ve sermaye arttırımı gibi konuların çözebilecekleri problemler olduğunu ancak bunun dışında finans krizi gibi uzun vadeli problemler için de girişimlerinin devam ettiğini belirtti.

TPIC'in 2000'li yıllarda Irak'da uyguladığı modelin BM kararı sonucu Irak Hükümetinin finans transferi yapamama problemine çözüm olarak kullanıldığını, Irak Hükümetinin sorununun para transferi değil finansal kaynak eksikliğinden meydana geldiğini ve bu sistemi zaten tasfiye etmek yönünde girişimleri olan Irak hükümetinin bu tarz yeni bir konsepte sıcak bakmayacağını belirtti.

T.C. Ekonomi Bakanlığı Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Çağrı Köseyener ise TPIC modelinin çok uzun çalışmalar isteyen zor bir konsept olduğunu, kısa vadede çözüm getirmesinin pek mümkün olmadığını belirtirken, teminat mektuplarının dondurulması hususunda yeterli altyapının bulunmadığının fakat yatırım-kalkınma bankacık modelini tartışmanın önemli olduğunu, bu konuda özel sektörün desteğine ihtiyaçları olduğunu da üzerinde durdu.

T.C. Bağdat Ticaret Müşavirimiz Hasan Kocasoy'un değindiği konular ise tüm siyasi sıkıntılara rağmen Irak halkının Türk milletini sevdiğini, aradaki tarihsel bağların unutulmaması gerektiğini ve bunun dışında da Irak'ın batı ülkeleri arasında vizesiz olarak ziyaret edebildiği tek ülkenin Türkiye olduğunu, Irak'ın yaptığı ithalatın % 23'ünü Türkiye'den sağladığını ve bu sebeplerde dolayı Türkiye'de kolay kolay vazgeçemeyeceklerini, siyasi ilişkilerdeki bu soğuk havanın kısa süre içinde dağılacığıydı.

T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü Transit Dairesi Başkanı Burak Serkan Yaşar Gümrük ile ilgili sıkıntıların dile getirilmemesinin sebebinin bu sıkıntıların aslında var olmaması değil, öncelikli sorunların gerisinde kalması olduğunu, kapıların yetersiz olduğunu bildiklerini ve yeni hudut kapısı konusunda K.Irak yönetimiyle anlaşmaya varıldığını, yer tespiti için karşılıklı bürokratik çalışmaların devam ettiğini belirtti.

Türkiye-Irak İş Konseyi Başkanı Emin Taha da gümrüklerde meydana gelen 3-5 günlük bekleme sürelerinin ülkemiz açısından ciddi bir kayıp olduğunu dile getirdi. Tüm firmalardan bu sorun ve önerileri yazılı olarak almak istediğini belirten Emin Taha, bakanlıklarla bunun takibinin yapılacağını sözünü verdi.Bu durumu en az zararla bitireceklerini belirten Emin Taha, Irak'a Türkiye'den daha hızlı mal yetiştiren, tüm yabancı firmaların Irak'tan çekildiği savaşın en şiddetli zamanlarında Türk insanının cesaret ederek müteahhitlerle ve bankalarla beraber Irak'a girdiğini, insanımızın zorluklar karşısında kolay yılmayacağını, önümüzde parlak bir dönem olduğuna inandığını söyleyen Taha Irak ile aramızdaki ekonomik ilişkilerin bu siyasi krizden çok daha güçlü olduğuna da dağindi. Emin Taha sözlerini Türkiye-Irak İl Konseyi olarak tüm firmalarımızın hizmetinde olduğunu belirterek noktaladı.